

SXEDIO.52K

26.10.1920: Ο ΒΡΕΤΤΑΝΟΣ ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ ΑΠΟΙΚΙΩΝ ΕΙΜΕΡΙ ΔΗΛΩΝΕΙ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΟΤΙ Η ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΑΠΟΦΑΣΙΣΕ ΝΑ ΚΡΑΤΗΣΕΙ ΟΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ. ΕΝΤΟΝΗ ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΑ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΡΙΑΛΛΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ ΠΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΕΙ ΤΗΝ ΕΝΩΣΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ενώ οι βουλευτές Ν. Κλ. Λανίτης και Φίλιος Ζαννέτος, μέλη της Πρεσβείας των Ελλήνων της Κύπρου που πήγε στο Λονδίνο για προώθηση του ενωτικού τους πόθου επέστρεψαν στην Κύπρο, ο Αρχιεπίσκοπος Κύριλλος Γ που βρισκόταν επικεφαλής της Πρεσβείας και τα άλλα δύο μέλη της Πρεσβείας, βουλευτές Θεοφάνης Θεοδότου και Νεοπτόλεμος Πασχάλης που έμειναν πίσω στο Λονδίνο, προσπαθούσαν να πείσουν τη συνείδηση τους ότι ορθά έκαμναν και αυτοί να φύγουν.

Μετέδιδε από το Λονδίνο η Πρεσβεία στις **10 Σεπτεμβρίου 1920** στην εφημερίδα "Ελευθερία" της Λευκωσίας:

ΛΟΝΔΙΝΟΝ 10 Σεπτεμβρίου 1920

"...Επικρατεί παρ' ημίν η ελπίς να εξακριβώσωμεν τι πράγματι συμβαίνει ή συνέβη διά το ζήτημά μας. Φρονούμεν ότι υπέχομεν μεγάλην ευθύνην και προσπαθούμεν να πείσωμεν την συνείδησιν μας, ότι δικαιολογημένως θα αναχωρήσωμεν. Το μόνον δε υπολειφθέν μέσον να εξακριβώσωμεν την παραγματικήν κατάστασιν, είναι διά συνεντεύξεως- ως έγγραφα και εις προηγουμένην επιστολήν μου- μετά του Αγγλου Πρωθυπουργού. Προσπαθούμεν ήδη να επιτύχωμεν την συνέντευξιν και ελπίζομεν μέχρι της προσεχούς Τρίτης να γνωρίζωμεν αν θα γίνωμεν δεκτοί... Αλλως θα αναχωρήσωμεν εις Κύπρον, διότι εδώ δεν θα έχωμεν πλέον να κάμωμεν και μεγάλα πράγματα".

(Μεταγλώττιση)

ΛΟΝΔΙΝΟ 10 Σεπτεμβρίου 1920

"...Επικρατεί σε μας η ελπίδα να εξακριβώσουμε τι πράγματι συμβαίνει ή συνέβη για το ζήτημά μας. Φρονούμε ότι υπέχουμε μεγάλη ευθύνη και προσπαθούμε να πείσουμε τη συνείδησή μας, ότι δικαιολογημένα θα αναχωρήσουμε. Το μόνο μέσο που απομένει είναι να εξακριβώσουμε την παραγματική κατάσταση, είναι με συνέντευξη- ως έγγραφα και σε προηγούμενη επιστολή μου- με τον Αγγλο Πρωθυπουργό. Προσπαθούμε ήδη να επιτύχουμε τη συνέντευξη και ελπίζουμε μέχρι της προσεχούς Τρίτης να γνωρίζουμε αν θα γίνουμε δεκτοί... Αλλως θα αναχωρήσωμε εις Κύπρον, διότι εδώ δεν θα έχουμε πλέον να κάνουμε και μεγάλα πράγματα".

Ενώ όλα αυτά συνέβαιναν μια εξέλιξη ανάγκασε τα τρία μέλη της Πρεσβείας να παραμείνουν για λίγο ακόμη στη Βρετανική πρωτεύουσα. Στις **4 Οκτωβρίου** ο Αρχιεπίσκοπος τηλεγραφούσε από τη Μασσαλία:

ΠΑΡΙΣΙΟΙ, 4 Οκτωβρίου, 1920, ώρα 5.20

" Η κατάσταση αναγκάζει ημάς να επιστρέψωμε εκ Μασσαλίας εις Λονδίνον. Στείλατε χρήματα τηλεγραφικώς εις Λονδίνον αμέσως. Απκόλυτος ανάγκη".

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΥΠΡΟΥ

Η εξέλιξη σχετιζόταν με το δεύτερο υπόμνημα των Κυπρίων προς το βρετανό πρωθυπουργό στον οποίο τα μέλη της Πρεσβείας είχαν αποστείλει λίγο νωρίτερα.

Αυτό που συνέβη ήταν ότι ο βρετανός πρωθυπουργός τους είχε ειδοποιήσει τα μέλη της πρεσβείας ότι είχε δώσει οδηγίες στον υπουργό Αποικιών να δεχθεί τα μέλη της Πρεσβείας για να διαβιβάσει προφανώς τις τελικές του αποφάσεις.

Τηλεγραφούσε ο Αρχιεπίσκοπος στο δήμαρχο Λευκωσίας, Αχιλλέα Λιασίδα στις **6 Οκτωβρίου 1920** (το τηλεγράφημα καθυστέρησε να φθάσει, γιατί λόγω

βλάβης του καλωδίου αυτό στάληκε στην Αίγυπτο και μεταφέρθηκε με πλοίο μετά από ολόκληρες μέρες από την ημέρα που στάληκε):

"ΛΟΝΔΙΝΟΝ 6 Οκτωβρίου

ΛΙΑΣΙΔΗΝ -Λευκωσίαν

Επιβεβαιούμεν προχθεσινόν τηλεγρφημά μας εκ Παρισίων. Επεστρέψαμεν άπαντες εις Λονδίον. Εντολή Αγγλου πρωθυπουργού ορισθήσεται συντόμως ημέρα συνδιασκέψεως της Κυπριακής Αποστολής μετά του επί των Αποικιών υπουργού"

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

Αντί του υπουργού τα μέλη της Πρεσβείας δέχθηκε τελικά ο βρετανός υφυπουργός Αποικιών Εϊμερι.

Ο Εϊμερι είχε πολύ άσχημα νέα για να ανακοινώσει και επανέλαβε αλλά με πιο σαφή τρόπο, εκείνα που είχε αναφέρει σε προηγούμενη ομιλία του τον Ιούλιο στη βρετανική Βουλή.

Τότε είχε αναφέρει ότι η Αγγλία δεν μελετούσε καμμία μεταβολή στην Κύπρο.

Τώρα έγινε πιο σαφής: Είπε ότι η Αγγλία είχε αποφασίσει να κρατήσει την Κύπρο και δεν θα την παραχωρούσε σε κανένα άλλο κράτος.

Ο Εϊμερι δικαιολόγησε τη στάση αυτή της αγγλικής Κυβέρνησης στο γεγονός ότι ήθελε να προστατεύσει την τουρκική μειονότητα στο νησί.

Η συνάντηση έγινε στις 26 Οκτωβρίου 1920 και ο Αρχιεπίσκοπος σε τηλεγράφημά του ανέφερε την ίδια μέρα στη Λευκωσία:

ΛΟΝΔΙΝΟΝ 26 Οκτωβρίου 1920

Μητροπολίτην Πάφου

Λιασίδην Δήμαρχον

Λευκωσίαν

"Μετά βαθείας οδύνης αγγέλλομεν ότι Υφυπουργός δεχθείς Αποστολήν εδήλωσεν ότι Κυβέρνησις απεφάσισε κρατήση οριστικώς Κύπρον.

Διεμαρτυρήθημεν εντόνως επί αδικω αποφάσει, προσθέσαντες ότι Λαός επιδιώξη πάση θυσία εθνικήν του αποκατάστασιν".

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
ΘΕΟΔΟΤΟΥ-ΠΑΣΧΑΛΗΣ

(Μεταγλώττιση)

"Με βαθειά οδύνη αγγέλλουμε ότι Υφυπουργός αφού δέχθηκε Αποστολή δήλωσε ότι Κυβέρνηση αποφάσισε κρατήσει οριστικά Κύπρο.

Διεμαρτυρηθήκαμε έντονα για άδικη απόφαση, προσθέσαντες ότι Λαός επιδιώξει με κάθε θυσία εθνική του αποκατάσταση"

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
ΘΕΟΔΟΤΟΥ-ΠΑΣΧΑΛΗΣ

Περισσότερες λεπτομέρειες έδινε ο Αντ. Τριανταφυλλίδης, γραμματέας του Αρχιεπισκόπου Κυρίλλου που συνόδευε την Πρεσβεία (η εφημερίδα τον χαρακτήριζε ως ανταποκριτή της στο Λονδίνο) σε επιστολή του προς την "Ελευθερία" σε λίγες μέρες.

Εγραφε η εφημερίδα στην έκδοση της στις 7/20 Νοεμβρίου 1920:

"Ο εν Λονδίνω αναποκριτής της "Ελευθερίας" κ. Αντ. Τριανταφυλλίδης, επιστελλει ημίν διά του τελευταίου ταχυδρομείου εν λεπτομερεία τα της συνεντεύξεως της Κυπριακής Αποστολής με τον Υφυπουργόν των Αποικιών Αντισυνταγματάρχην κ. Αμερυ ως προς το Κυπριακόν ζήτημα.

Ο Άγγλος Υφυπουργός είναι ηλικίας 45 περίπου ετών, χαμηλού αναστήματος και έχει εξυρισμένον τον μύστακα. Εννοεί καλώς την νεοελληνικήν, χωρίς όμως και να την ομιλή ευχερώς. Όταν δε τον προσεφώνει ο Μ. Αρχιεπίσκοπος, ο Υφυπουργός παρηκολούθει επισταμένως την προσφώνησιν του Μακαριωτάτου, χωρίς να περιμένη την μετάφρασιν.

ΛΟΝΔΙΝΟΝ 26 Οκτωβρίου 1920.

Η Κυπριακή Αποστολή εγένετο σήμερον την μεσημβρίαν δεκτή εις ακρόασιν υπό του υφυπουργού των Αποικιών Αντισυνταγματάρχου κ. Amery εν τω Υπουργείω των Αποικιών. Ακρόασις διήρκεσε μέχρι της

12.35 μ.μ.

Η Α. Μακαριότης ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου εποίησατο σύντομον εισήγησιν του Κυπριακού ζητήματος. Ηυχαρίστησε τον Υφυπουργόν διά την τιμήν της ακροάσεως και είπεν ότι ουδεμίαν έχει αμφιβολίαν ότι ο Υφυπουργός ήνε εν πλήρει γνώσει των λεπτομερειών του ζητήματος.

Ανεφέρθη είτα εις την συνέντευξιν ην η Αποστολή έσχε την 3ην Φεβρουαρίου 1919 μετά του Εντιμοτάτου υπουργού των Αποικιών και εις την δήλωσιν του τελευταίου ότι θα εξετάση επισταμένως την αξίωσιν των Ελλήνων κυπρίων διά την Εθνικήν της νήσου αποκατάστασιν.

Εδωκεν είτα η Α. Μακαριότης λεπτομερείας του αποσταλέντος προς τον Αγγλον Πρωθυπουργόν υπομνήματος της Αποστολής υπό ημερομηνίαν 15 Σεπτεμβρίου 1818, της υπό ημερομηνίαν 14 Νοεμβρίου 1919 απαντήσεως του πρωθυπουργού και της ανταπαντήσεως της Κυπριακής Αποστολής υπό ημερομηνίαν 24 Νοεμβρίου 1919.

Εξέθηκε τα της εις Κύπρον επιστροφής της Αποστολής και την κατ' επίμονον απαίτησιν του λαού επάνοδον της Αποστολής εις Λονδίνον κατ' Απρίλιον του 1920.

Υπέμνησεν εις τον Υφυπουργόν το προς τον πρωθυπουργόν νέον υπόμνημα της Αποστολής υπό ημερομηνίαν 3 Ιουνίου 1920 και την επιβεβαίωσιν τούτου διά της επιστολής της 13 Αυγούστου 1920.

Μετά λύπης παρετήρησεν η Α. Μ. ότι ουδεμίαν είχε την τιμήν να λάβη απάντησιν η αποστολή εις τα τελευταία ταύτα έγγραφα της.

Είπεν είτα ότι η αγωνία του Λαού έφθασεν εις το κατακόρυφον καθ' ον δε χρόνον ούτος καταβάλλει μεγίστην προσπάθειαν όπως αποφύγη πάσαν μη νομιμόφρονα εκδήλωσιν της αγωνίας του ταύτης, η Κυπριακή Κυβέρνησις προβαίνει εις πράξεις ερεθιζούσας τον Λαόν.

Περιέγραψεν ειδικώς η Α. Μακαριότης, τα της απαγορεύσεως υπό της Κυπριακής Κυβερνήσεως των τελετών επί τω εορτασμή της υπογραφής της Τουρκικής

Ειρήνης, πλην της αναπέμψεως δεήσεως εν τοις ναοίς.

Εξέφρασε την ελπίδα ότι ο Υφυπουργός θα ήνεν εις θέσιν να αναγγείλη ήδη εις την Αποστολήν την ευχάριστον είδησιν της πραγματοποιήσεως των πόθων του Λαού.

Τοιαύτη αναγγελία- επείπεν η Α.Μ. ο Αρχιεπίσκοπος- θα ήνε καθόλα σύμφωνος προς την αρχήν των εθνικοτήτων, προς τας φιλελευθέρας παραδόσεις της Μεγάλης Βρετανίας, ήτις παρεχώρησε την Επτάνησον εις την Ελλάδα και εις την βοήθειαν της οποίας κυρίως οφείλεται η πρόσφατος πραγμάτωσις των δικαίων αξιώσεων της Ελλάδος.

Η εκπλήρωσις των πόθων του λαού, ους ούτος κατ' επανάληψιν εξεδήλωσεν διά συλλαλητηρίων, υπομνημάτων, δημοψηφισμάτων, Πρεσβειών, θα ήνε αφορμή νέας και αιωνίας ευγνωμοσύνης της Ελλάδος και της Κύπρου προς την φιλελευθέραν Αγγλίαν, την τοσάκις υποστηρίξασαν τον Ελληνισμόν".

Ο Υφυπουργός απήντησεν:

- Ηκροάσθην μετά προσοχής της ομιλίας του Αρχιεπισκόπου, τα πλείστα μέρη της οποίας παρηκολούθησα καθ' ην στιγμήν ελέγοντο ελληνιστί. Ημαι βεβαίως εν γνώσει των λεπτομερειών του Κυπριακού ζητήματος και της αξιώσεως των Ελλήνων Κυπρίων.

Η Κυβέρνησις εξήτασε μετά μεγίστης προσοχής και συμπαθείας την αξίωσιν ταύτην, την 1ην δε Ιουλίου εδήλωσα εις την Βουλήν των Κοινοτήτων, ότι ουδεμία πολιτική μεταβολή μελετάται διά την νήσον.

Δεν μας επηρέασε το γεγονός της προσθήκης ολίγων τετραγωνικών μιλίων εις την Βρετανικήν Αυτοκρατορίαν. Εξήτασεν η Κυβέρνησις το ζήτημά σας λίαν επισταμένως, δεν ηδυνήθη όμως να πείση εαυτήν ότι δέον να παρίδη την υποχρέωσιν, ην είχε του να προστατεύση την Μουσουλμανικήν εν τη Νήσω μειονότητα.

Η Κυβέρνησις έλαβεν επίσης υπ' όψιν και εξετίμησε μεγάλως την σώφρονα στάσιν της Κυπριακής Αποστολής κατά τον χειρισμόν του ζητήματος σας.

Ανεφέρθηκε εις την παραχώρησιν της Επτανήσου, αλλ' εκεί δεν υπήρχον Μουσουλμάνοι. Επράξαμεν διά την Κύπρον παν το δυνατόν εν τω παρελθόντι και ελπίζω να δυνηθώμεν να κάμωμεν πλειότερα εν τω μέλλοντι".

- Μετά βαθείας λύπης ηκούσαμεν τας δηλώσεις ταύτας, είπεν η Αποστολή. Η Κυβέρνησις της Α. Μεγαλειότητος επέτρεψεν όπως ούτως η θέλησις της μειονότητος κατισχύση της δικαίας αξιώσεως της μεγάλης πλειονοψηφίας του Κυπριακού Λαού.

- Τούτο δεν ήνε απολύτως ακριβές, είπεν ο Υφυπουργός. Εξητάσαμεν τα εκ της μεταπολιτεύσεως τυχόν πλεονεκτήματα του ελληνικού πληθυσμού και τα συνεπεία ταύτης μειονεκτήματα της Μουσουλμανικής μειονότητος και εύρομεν ότι τα τελευταία θα ήσαν πολύ μεγάλα.

- Με την υποστήριξιν της Μεγάλης Βρετανίας παρατηρήσαμεν, η διοίκησις δύο εκατομμυρίων Μουσουλμάνων ενεπιστεύθη τελευταίως εις χείρας της Ελλάδος. Εις την ιδικήν μας περίπτωσιν πρόκειται μόνον περί **50.000** Μουσουλμάνων.

- Η περίπτωσις αύτη ήνε διαφορετική διότι εκτός της Κύπρου Μουσουλμάνοι ήσαν υπό την Τουρκικήν διοίκησιν, εν ω οι εν Κύπρω ομοεθνείς των ευρίσκονται υπό την διοίκησιν μας και ουδ'όπως ευθύνονται διά τον μετά της Τουρκίας πόλεμον.

- Δυνάμεθα να ερωτήσωμεν αν η εν τη Βουλή δήλωσις σας εγένετο κατόπιν αποφάσεως της Βρετανικής Κυβερνήσεως;

- Η δήλωσις μου εκείνη ήτο απάντησις γενομένη εις επερώτησιν τεθείσαν εις τον πρωθυπουργόν. Εγένετο δε τη εντολή του Υπουργού των Αποικιών και τη συγκαταθέσει του πρωθυπουργού.

- Υποβάλλομεν ευσεβάστως ότι η Κυβέρνησις έχει καθήκον να αναθεωρήση την άδικον ταύτην απόφασιν της.

- Αναθεώρησις δεν ήνε δυνατή.

- Δυνάμεθα να ελπίζωμεν αναθεώρησιν της αποφάσεως εις προσεχές μέλλον;

- Ούτε τούτο. Η απόφασίς μας δεν δεσμεύει, βεβαίως, την νέαν αγγλικήν γενεάν.

- Η απόφασίς αύτη θα προκαλέση εν Κύπρω μεγάλην αγανάκτησιν. Ο δε λαός εξωθείται ούτω εις την λήψιν μέτρων άτινα δεν θα ήνε ευχάριστα.

- Πολιτική διεγερτική (**Agitating policy**) δεν θα ωφελήση το ζήτημα.

- Διαμαρτυρόμεθα διά την απόφασιν ταύτην θα την ανακοινώσωμεν εις τον Κυπριακόν Λαόν, αλλ' ούτος δεν εγκαταλείπει την αξίωσιν διά την εθνικήν του ελευθερίαν και θα συνεχίση ανενδότης τον αγώνα του. Μη περιμένετε ότι οι Έλληνες Κύπριοι θα φανώσι κατώτεροι των αιγυπτίων. Η αγγλική διοίκησις ήνε πάντοτε ξένος ζυγός και ο Λαός δεν δύναται να τον ανεχθή έστω και αν θα ήτο χρυσούς.

Η Αποστολή ηγέρθη διά να αναχωρήση αποχαιρετών δε ταύτην διά χειραψίας ο Υφυπουργός προσέθεσε:

- Λυπούμαι, Κύριοι, ότι δεν ηδυνήθημεν να ικανοποιήσωμεν την αξίωσιν σας. Ελπίζω όμως ότι υπό την Βρετανικήν σημαίαν θα εξακολουθήσητε απολαύοντες των αγαθών άτινα η αγγλική διοίκησις δύναται να σας παράσχη".

(Μεταγλώττιση)

ΛΟΝΔΙΝΟ 26 Οκτωβρίου 1920.

Η Κυπριακή Αποστολή έγινε σήμερα το μεσημέρι δεκτική σε ακρόαση από τον υφυπουργό των Αποικιών Αντισυνταγματάρχη κ. **Amery** στο Υπουργείο των Αποικιών. Ακρόαση κράτησε μέχρι τις 12.35 μ.μ.

Η Α. Μακαριότης ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου έκαμε σύντομη εισήγηση του Κυπριακού ζητήματος. Ευχαρίστησε τον Υφυπουργό για την τιμή της ακρόασης και είπεν ότι καμμία αμφιβολία δεν έχει ότι ο Υφυπουργός είναι σε πλήρει γνώση των λεπτομερειών του ζητήματος.

Αναφέρθηκε έπειτα στη συνέντευξη την Αποστολή είχε στις 3 Φεβρουαρίου 1919 με τον

Εντιμύτητα υπουργό των Αποικιών και στη δήλωση του τελευταίου ότι θα εξετάσει επισταμένα την αξίωση των Ελλήνων κυπρίων για την Εθνική αποκατάσταση της νήσου.

Εδωκεν έπειτα η Α. Μακαριότης λεπτομέρειες του αποσταλέντος προς τον Άγγλο Πρωθυπουργό υπομνήματος της Αποστολής υπό ημερομηνία **15 Σεπτεμβρίου 1818**, της απάντησης του πρωθυπουργού υπό ημερομηνία **14 Νοεμβρίου 1919** και της ανταπάντησης της Κυπριακής Αποστολής υπό ημερομηνίαν **24 Νοεμβρίου 1919**.

Εξέθεσε τα αναφερόμενα στην επιστροφή της Αποστολής στην Κύπρο και την κατ' επίμονη απαίτηση του λαού επάνοδο της Αποστολής στο Λονδίνο κατά Απρίλιο του **1920**.

Υπέμνησεν στον Υφυπουργό το νέο υπόμνημα της Αποστολής προς τον πρωθυπουργό υπό ημερομηνία **3 Ιουνίου 1920** και την επιβεβαίωση του για την επιστολή της **13 Αυγούστου 1920**.

Με λύπη παρατήρησε η Α. Μ. ότι δεν είχε την τιμή να λάβει καμμιά απάντηση η Αποστολή στα τελευταία αυτά έγγραφα της.

Είπε έπειτα ότι η αγωνία του Λαού έφθασε στο κατακόρυφο καθ' ον δε χρόνον αυτός καταβάλλει μέγιστη προσπάθεια όπως αποφύγει κάθε μη νομιμόφρονη εκδήλωση της αγωνίας του αυτής, η Κυπριακή Κυβέρνηση προβαίνει σε πράξεις που ερεθίζουν το Λαό.

Περιέγραψε ειδικά η Α. Μακαριότης, τα αφορόντα της απαγόρευσης από την Κυπριακή Κυβέρνηση των τελετών για τον εορτασμό της υπογραφής της Τουρκικής Ειρήνης, εκτός της ανάπεμψης δέησης στους ναούς.

Εξέφρασε την ελπίδα ότι ο Υφυπουργός θα είναι σε θέση να αναγγείλει ήδη στην Αποστολή την ευχάριστη είδηση της πραγματοποίησης των πόθων του Λαού.

Τέτοια αναγγελία- κατέληξε η Α.Μ. ο Αρχιεπίσκοπος- θα είναι καθόλα σύμφωνη προς την

αρχή των εθνικοτήτων, προς τις φιλελεύθερες παραδόσεις της Μεγάλης Βρετανίας, η οποία παραχώρησε την Επτάνησο στην Ελλάδα και στη βοήθεια της οποίας κυρίως οφείλεται η πρόσφατη πραγμάτωση των δικαίων αξιώσεων της Ελλάδας.

Η εκπλήρωση των πόθων του λαού, τους οποίους αυτός κατ' επανάληψη εκδήλωσε με συλλαλητήρια, υπομνήματα, δημοψηφίσματα, Πρεσβείες, θα είναι αφορμή νέας και αιώνιας ευγνωμοσύνης της Ελλάδας και της Κύπρου προς την φιλελεύθερη Αγγλία, η οποία τόσες φορές υποστήριξε τον Ελληνισμό".

Ο Υφυπουργός απάντησε:

- Άκουσα με προσοχή την ομιλία του Αρχιεπισκόπου, τα περισσότερα μέρη της οποίας παρακολούθησα καθώς λέγονταν στα ελληνικά. Γνωρίζω βεβαίως τις λεπτομέρειες του Κυπριακού ζητήματος και της αξίωσης των Ελλήνων Κυπρίων.

Η Κυβέρνηση εξέτασε με μέγιστη προσοχή και συμπάθεια την αξίωση αυτή, την 1ην δε Ιουλίου δήλωσα στη Βουλή των Κοινοτήτων, ότι καμμιά πολιτική μεταβολή δεν μελετάται για τη νήσο.

Δεν μας επηρέασε το γεγονός της προσθήκης λίγων τετραγωνικών μιλίων στη Βρετανική Αυτοκρατορία. Εξέτασε η Κυβέρνηση το ζήτημά σας πολύ επισταμένα, δεν μπόρεσε όμως να πείσει τον εαυτό της ότι πρέπει να παραβλέψει την υποχρέωση, την οποία είχε του να προστατεύσει τη Μουσουλμανική μειονότητα στη νήσο.

Η Κυβέρνηση έλαβε επίσης υπόψη και εκτίμησε πολύ τη σώφρονα στάση της Κυπριακής Αποστολής κατά τον χειρισμό του ζητήματος σας.

Αναφέρθηκε στην παραχώρηση της Επτανήσου, αλλ' εκεί δεν υπήρχαν Μουσουλμάνοι. Επράξαμε για την Κύπρο παν το δυνατό στο παρελθόν και ελπίζω να μπορέσουμε να κάνουμε περισσότερα στο μέλλον".

- Με βαθειά λύπη ακούσαμε τις δηλώσεις αυτές, είπε η Αποστολή. Η Κυβέρνηση της Α. Μεγαλειότητας επέτρεψε όπως έτσι η θέληση της μειονότητας επικρατήσει της δίκαιης αξίωσης της μεγάλης

πλειονοψηφίας του Κυπριακού Λαού.

- Τούτο δεν είναι απόλυτα ακριβές, είπε ο Υφυπουργός. Εξετάσαμε τα τυχόν πλεονεκτήματα από την μεταπολίτευση του ελληνικού πληθυσμού και τα συνεπεία αυτής μειονεκτήματα της Μουσουλμανικής μειονότητας και βρήκαμε ότι τα τελευταία θα ήταν πολύ μεγάλα.

- Με την υποστήριξη της Μεγάλης Βρετανίας παρατηρήσαμε, η διοίκηση δύο εκατομμυρίων Μουσουλμάνων εμπιστεύθηκε τελευταία στα χέρια της Ελλάδας. Στη δική μας περίπτωση πρόκειται μόνο περί **50.000** Μουσουλμάνους.

- Η περίπτωση αυτή είναι διαφορετική διότι εκτός από την Κύπρο Μουσουλμάνοι ήσαν υπό την Τουρκική διοίκηση, στο οποίο οι ομοεθνείς τους στην Κύπρο βρίσκονται υπό τη διοίκηση μας και καθόλου δεν ευθύνονται για τον πόλεμο με την Τουρκία.

- Μπορούμε να ρωτήσουμε αν η δήλωσή σας στη Βουλή έγινε ύστερα από απόφαση της Βρετανικής Κυβέρνησης;

- Η δήλωση μου εκείνη ήταν απάντηση που έγινε σε επερώτηση που τέθηκε στον πρωθυπουργό. Έγινε δε με εντολή του Υπουργού των Αποικιών και την συγκατάθεση του πρωθυπουργού.

- Υποβάλλουμε ευσεβώς ότι η Κυβέρνηση έχει καθήκον να αναθεωρήσει την άδικη αυτή απόφαση της.

- Αναθεώρηση δεν είναι δυνατή.

- Μπορούμε να ελπίζουμε σε αναθεώρηση της απόφασης στο προσεχές μέλλον;

- Ούτε τούτο. Η απόφαση μας δεν δεσμεύει, βεβαίως, τη νέα αγγλική γενιά.

- Η απόφαση αυτή θα προκαλέσει στην Κύπρο μεγάλη αγανάκτηση. Ο δε λαός εξωθείται έτσι στη λήψη μέτρων τα οποία δεν θα ήναι ευχάριστα.

- Πολιτική διεγερτική (**Agitating policy**) δεν θα ωφελήσει το ζήτημα.

- Διαμαρτυρόμαστε για την απόφαση αυτή, θα την ανακοινώσουμε στον Κυπριακό Λαό, αλλ' αυτός δεν εγκαταλείπει την αξίωση για την εθνική του

ελευθερία και θα συνεχίσει ανένδοα τον αγώνα του. Μη περιμένετε ότι οι Έλληνες Κύπριοι θα φανούν κατώτεροι των αιγυπτίων. Η αγγλική διοίκηση είναι πάντοτε ξένος ζυγός και ο Λαός δεν μπορεί να τον ανεχθεί έστω και αν θα ήταν χρυσός.

Η Αποστολή ηγέρθη για να αναχωρήσει αποχαιρετώντας δε αυτήν με χειραψία ο Υφυπουργός πρόσθεσε:

- Λυπούμαι, Κύριοι, ότι δεν μπορέσαμε να ικανοποιήσουμε την αξίωση σας. Ελπίζω όμως ότι υπό τη Βρετανική σημαία θα εξακολουθήσετε να απολαμβάνετε τα αγαθά τα οποία η αγγλική διοίκηση μπορεί να σας παράσχει".

Ο Εϊμερι επανέλαβε τη θέση της Βρετανικής Κυβέρνησης και σαν ηγέρθη το κυπριακό στις **15** Νοεμβρίου **1920** και πάλι στη Βουλή.

Εγγραφε η "Ελευθερία" στις **28/11** Δεκεμβρίου **1920** (Μεταγλώττιση):

"Ο Ταγματάρχης **BARNES** επερώτησε τον Υφυπουργό των Εξωτερικών εάν οι Κύπριοι πληροφορήθηκαν για το γεγονός ότι η βρετανική Κυβέρνηση αρνείται να επιτρέψει την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα, εάν υπάρχει ομόφωνη επιθυμία από μέρους των Ελλήνων νησιωτών, οι οποίοι αποτελούν τη μεγάλη πλειονοψηφία του πληθυσμού προς ένωση με την Ελλάδα και αν τούτο έχει έτσι, γιατί η Βρετανική Κυβέρνηση ενήργησε κατά τρόπο αντίθετο προς την αρχή του αυτοκαθορισμού.

Ο Υφυπουργός των Αποικιών, αντισυνταγματάρχης **AMERY** απήντησε: Με οδηγίες του Υπουργού πληροφόρησα την Κυπριακή Αποστολή στις **26** Οκτωβρίου ότι η Κυβέρνηση της Αυτού Μεγαλειότητας δεν ήταν διατεθειμένη να συγκαταταθεί στην ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα. Η Κυβέρνηση της Α. Μεγαλειότητας δεν γνωρίζει ότι υπάρχει ομόφωνη επιθυμία από μέρους του Ελληνικού πληθυσμού να αλλάξει την παρούσα νομιμόφρονη υπηκοότητα του, υπό την οποία έτυχε ευημερίας χωρίς παράδειγμα. Αλλά

και εάν αυτό δεν είχε έτσι, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι βλέψεις της τουρκικής μειονότητας, η οποία βίαια ανθίσταται στην ένωση της νήσου με την Ελλάδα.

Ο κ. **R.P.O' CONNOR**: Μπορώ να ρωτήσω τον έντιμο και γενναίο φίλο μου εάν δεν είναι γεγονός ότι από την κατοχή της νήσου από τις βρετανικές αρχές έγιναν συνεχείς διαμαρτυρίες από όλα τα μέρη του πληθυσμού, εκτός σχετικά μικρής μειονοψηφίας Μωαμεθανών στη νήσο και εάν υπάρχει οποιαδήποτε δικαιολογία για την ιδέα ότι η Ελληνική Κυβέρνηση, η οποία έχει ήδη μεγάλο σώμα Μωαμεθανών υπηκόων υπό την εξουσία της, θα μεταχειριζόταν τη μειοψηφία στην Κύπρο με άλλο πνεύμα παρά με ισότητα και δικαιοσύνη;

Ο κ. **ORMSBY GORE**: Υπάρχει λόγος να υποθέσουμε ότι μεγάλο τμήμα του πληθυσμού της Κύπρου είναι ευχαριστημένο από τη Βρετανική διοίκηση;

Αντισυνταγμάρχης **AMERY**: Η μειονοψηφία είναι σημαντική. Αποτελεί περίπου το **25%** του όλου πληθυσμού. Φοβούμαι ότι δεν μπορώ να πω με βεβαιότητα εάν διαμαρτυρίες γίνονταν από το **1878** και θα αμφέβαλλα πολύ για μια τέτοια δήλωση. Βεβαίως καμιά από τις πληροφορίες που έχουμε δεν δείχνει οποιανδήποτε γενική δυσφορία προς τη βρετανική διοίκηση ή ότι το κίνημα για την ένωση με την Ελλάδα εκτείνονται επί πλέον της περιορισμένης μεσοψηφίας την οποίαν ανέφερα.

Ο υποπλοίαρχος **KENWORTHY**: Δεν υπάρχει συνεννόηση με τον κ. Βενιζέλο, ότι σε περίπτωση που η Ελλάδα εισερχόταν στον πόλεμο θα λάμβανε την Κύπρο;

Συνταγματάρχης **YATE**: Είναι ο εντιμότερος κύριος πληροφορημένος ότι δεν υπάρχει οποιαδήποτε κυπριακή φυλετική συγγένεια με τους Έλληνες και ότι δεν υπάρχουν για τούτο λόγοι προς ένωση με την Ελλάδα.

Αντισυνταγματάρχης **AMERY**: Οσον αφορά το πρώτο μέρος του ερωτήματος, μόνο ανθρωπολόγος θα μπορούσε να αποφανθεί. Οσον αφορά το δεύτερο, η

Κύπρος ουδέποτε ιστορικά υπήρξε μέρος της Ελλάδας.